

Herdenking 2025

Welkomstwoord door voorzitter Wil Kreike

Namens het bestuur van de Stichting Monument Doldersum heet ik u allen van harte welkom bij de herdenking van de doden die zijn gevallen in de Tweede Wereldoorlog, en in het bijzonder de zes jonge mannen die op deze plek zijn omgebracht. Ze waren pas 18 jaar oud.

Allereerst van harte welkom aan de nabestaanden en familieleden van de jonge mannen die wij hier herdenken. U bent weer met velen naar Doldersum gekomen, overal vandaan.

Ook een hartelijk welkom aan alle genodigden én niet-genodigden, die met ons willen stilstaan bij wat zich hier meer dan 80 jaar geleden heeft afgespeeld.

Klaas van Daalen, één van de oprichters van dit monument, de laatst levende van de groep die het drama van dichtbij heeft meegemaakt, is vorig jaar overleden op 98-jarige leeftijd en wordt vanmiddag vertegenwoordigd door zijn zoon Henk. Van harte welkom! Het monument is het levenswerk van Klaas geworden.

Maarten Matser vertelt u nu welk drama zich hier op 8 september 1944 heeft voltrokken en noemt de namen van de slachtoffers.

Drama van Vledder en namen noemen door Maarten Matser

In de nacht van 7 op 8 september 1944, nu bijna 81 jaar geleden, werd het kamp van de Nederlandse Arbeidsdienst in Vledder overvallen. Er ontsnapten 21 jonge mannen. De eerste 4 hielden zich schuil in Doldersum in een hol achter een boerderij. In een volgend hol verstopten zich 5 andere jongens. Weer een paar honderd meter verder ging Klaas van Daalen samen met 2 anderen een hol in. De overige 9 liepen nog een paar kilometer verder naar een groter hol. Naar deze plek.

De volgende dag, 8 september, vond de SD dit hol. De 9 jongens moesten eruit komen.

Twee van de 9 hadden hun uniform nog aan en daarom zijn zij gespaard. De andere 7 zijn mishandeld en daarna neergeschoten. Roeland IJsselstein is de enige die deze moordpartij heeft overleefd. Na een moeilijk leven stierf hij in 1986 op zestigjarige leeftijd.

Zes jonge mannen van 18 jaar werden hier het slachtoffer. Het zijn:

Gerardus Marinus van Corstanje
Jan van Dijk
Pieter Groenhuis
Wilhelmus Kloonen
David Oomens
Christiaan van Tongeren

Voor hen, en voor alle slachtoffers van geweld, zijn wij nu 1 minuut stil. Ik verzoek u daarbij te gaan staan, voor zover dat voor u mogelijk is.

Een minuut stilte

Taptoe door trompettist Roel de Vries

Damesensemble SaraBande zingt een paar liederen. Het eerste lied dat zij zingen is het mooie en inmiddels vertrouwde "*ave verum corpus*" van Mozart. Vertaald luidt de tekst:

*Gegroet waarachtig lichaam
Geboren uit de maagd Maria
Dat werkelijk heeft geleden
En voor de mens geofferd is aan het kruis.*

Bloemlegging

We gaan nu over tot het leggen van de bloemen bij het monument. Gisteren heeft het bestuur van de stichting 'Monument Doldersum' bloemen gelegd op het graf van Jan van Dijk op de algemene begraafplaats in Vledder, de graven van Gerardus Marinus van Corstanje en David Oomens op de katholieke begraafplaats in Wilhelminaoord en eerder vandaag bij de kei voor de barak aan de Middenweg in Vledder.

Ik wil graag allereerst de heer André van Tongeren en zijn dochter Denise verzoeken om namens de nabestaanden van Christiaan van Tongeren bloemen bij het monument te leggen.

Henk van Daalen, zal nu bloemen leggen met zijn dochter namens zijn vader Klaas van Daalen.

Ik wil graag burgemeester Jouke Spoelstra en loco burgemeester Alfred Schoenmaker uitnodigen om een krans te leggen namens het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westerveld.

Dan nodig ik de heer Johan Roffelsen uit om als vertegenwoordiger van het comité '40-'45 Vledder bloemen te leggen.

Namens Dorpsgemeenschap Doldersum zullen nu een krans leggen mevrouw Miranda Seesing en de heer Eric Heres.

Namens de dorpsgemeenschap Vledderveen leggen Bertha Gevers en Betsy van Tongeren nu een bloemstuk bij het monument.

Mag ik nu onze bestuursleden Ron Kalksma en Marjolein van Altena verzoeken bloemen te leggen namens de stichting Monument Doldersum?

Er is nu gelegenheid voor andere aanwezigen die bloemen willen leggen, om dat te doen. Mans Nijzingh zal u daarbij aanwijzingen geven.

Gedicht

Op 8 september komen de leerlingen van groep 7 en 8 van basisschool De Hoekstee uit Vledder naar dit monument om samen met het bestuur van de stichting 'Monument Doldersum' een informele herdenking te houden. Dat is de datum waarop de fusillade heeft plaatsgevonden. De kinderen bekijken eerst in de klas een documentaire over de gebeurtenissen rond de fusillade en maken vervolgens zelf gedichten, die zij bij het monument mogen voordragen. Daarna leggen zij bloemen. Op deze manier wil het bestuur van de stichting de schooljeugd bij het herdenken van de tweede wereldoorlog betrekken.

Lezing gedicht door Maarten Matser

Sta een ogenblik stil...

*Ga verdriet niet te lijf met te grote woorden.
Niet de helden zijn gevallen voor onze vrijheid.
Niet hun dood is ons leven.
Het is waar, maar ook te groot.*

*Verdriet is:
De lange avonden, de lege stoel, het koude bed,
De lange stilte van elke dag,
Het gevecht tegen de herinnering.*

*Elke nacht verloren en het licht van de zon, dat warm is, maar niet
meer troost.*

*Men zegt dat één mensenleven niet telt op de miljoenen die hun
leven gaven,*

*Maar ik tel alle ogenblikken,
Dat ene leven.*

Damesensemble Sarabande gaat nog een keer zingen, nu het bekende *Nearer, my God, to Thee*, een Engels lied.

Het is een bede om dichterbij God te mogen zijn, ook als het zwaar en donker wordt, en dat als de tijd daar is, engelen ons zullen wenken om naar de hemel te komen.

Toespraak door voorzitter Wil Kreike

Er is dit jaar veel aandacht voor het herdenken van de Tweede Wereldoorlog. Het is immers nu reeds 80 jaar geleden dat er een einde kwam aan deze zwarte bladzijde in onze geschiedenis. 5 jaar geleden waren er ook grootse plannen voor de 75-jarige herdenking maar werden de festiviteiten gedwarsboord door de pandemie en mochten maar heel weinig mensen tegelijkertijd ergens aanwezig zijn.

Vrede in Oekraïne lijkt verder weg dan ooit en het conflict in de Gazastrook lijkt ook uitzichtloos.

Hoe zeer we het ook met zijn allen zouden willen, niemand kan met zekerheid zeggen dat de oorlog van '40-'45 onze laatste oorlog is geweest. Zeker nu niet.

Elke oorlog is anders, maar ze hebben veel gemeenschappelijk: onderdrukking, geweld, uitputting, pijn, verdriet, honger, kou en haat....., dus er zijn eigenlijk alleen maar verliezers.

We denken aan de miljoenen doden die er zijn gevallen. We denken nu met name aan de 6 jonge mannen die hier het leven lieten. Tegelijkertijd denken vele anderen aan één dierbare die zij hebben verloren, zoals in het gedicht, dat Maarten net voordroeg.

Herdenken zullen we moeten blijven doen vanuit de gedachte "dit nooit weer". We zullen onze jongeren erbij blijven betrekken, wij doen dat hier op 8 september met de leerlingen van groep 7 en 8 van de Hoekstee uit Vledder.

Nu, 80 jaar later, ontdekken we nog steeds nieuwe feiten over de tweede wereldoorlog, zoals de onderschatte rol van de vrouwen in het verzet, prachtig beschreven door Agnes Cremers en Mark Bergsma in het net verschenen boek "Verzetsvrouwen". Zelfs Lou de Jong, auteur van 'Het koninkrijk der Nederlanden in de tweede wereldoorlog', gaf op hoge leeftijd toe deze rol te weinig te hebben benadrukt in zijn levenswerk.

Op 12 april 2025 presenteerde Wim van der Wijk zijn boekje "Zonder verzet geen vrijheid", aan zoon Arend van verzetsheld Klaas Jetten en zijn vrouw Jantje en aan schooldirecteur van de Bosrank te Havelte Rita Lorkeers over de oorlogsgeschiedenis van Havelte. Alleen al de titel nodigt uit om daar goed over na te denken. Verzet betekent: niet alleen je verzetten tegen de bezetter, maar vooral ook je verzetten tegen een nieuwe oorlog. Daarin heeft iedereen een rol. Elke dag weer!

Ook 't Fledder Kerspel, de historische vereniging van de oude gemeente Vledder heeft een boekje uitgegeven met verhalen, ervaringen en feiten die nooit vergeten mogen worden. De duizenden

oorlogsmonumenten, waarvan er 15 in onze gemeente Westerveld staan, helpen ons daarbij.

Toen ik in de zesde schoolweek van de eerste klas HBS aan het Sint Nicolaaslyceum in Amsterdam met de hele klas een oefening moest doen om op bevel snel onder de tafel te duiken en daar te blijven zitten tot de kust weer veilig was, was ik net 12 jaar. De Cubacrisis was een feit en de leiding van mijn school nam dat heel serieus: De derde wereldoorlog stond op uitbreken. Kennedy, Fidel Castro en Chroesjtsjov maakten het wel heel spannend. De eerste dag deden we er allemaal wat lacherig over, maar na te zijn bijgepraat door het docentencorps was dit echt wel mijn eerste ervaring met een "oorlogsdreiging".

Daarna is het in onze omgeving toch heel lang rustig gebleven en kunnen we spreken dat onze generatie een min of meer "oorlogsdreigingloze" tijd heeft meegemaakt. Sta daar ook eens een ogenblik bij stil, het is hier toch al 80 jaar vrede. Dat moeten we niet vergeten te vieren, ondanks alles...

Toch maak ik mij zorgen. Maar ik maak me meer zorgen over mijn kinderen en mijn kleinkinderen dan over mezelf. Mark Rutte sprak als NAVO-baas laatst over de ernstigste oorlogsdreiging. De banken adviseren ons cash geld in huis te halen. Spotjes op de tv raden ons aan een noodpakket met transistorradiootje, batterijen, kaarsen en voedsel voor een minstens week in te slaan. Wij hebben het gemis van spullen nooit meegemaakt, maar mijn moeder vertelde wel eens hoezeer zij in de oorlog verlegen zaten, naast voldoende voedsel, om hele kleine dingen als een stukje zeep en toiletpapier. 10 jaar geleden overleed mijn moeder op 94-jarige leeftijd. Toen mijn zus en ik haar huis leeghaalden vonden we een voorraad toiletpapier in de kast waar de Plusmarkt in Vledder jaloers op zou zijn.

De wereld kent steeds meer dictators als Trump en Netanyahu, nota bene nog democratische gekozen ook) Poetin, Erdogan, Kim Jong Un, Xi Jinping en vele anderen, die oorlogen niet schuwen om hun macht en rijkdom veilig te stellen en waarvan wij maar blijven hopen dat ze de juiste dingen zullen doen en de dialoog blijven zoeken.

Onze zo bejubelde democratische bestuursvorm is bij deze wereldleiders ver te zoeken, maar ook in ons eigen Europa en in ons

eigen kikkerlandje staat democratie onder grote druk en is het zeer de vraag of zij met oplossingen kan komen. De politiek is hier duidelijk aan het worstelen. Polariseren is het meest gebruikte woord van 2024 volgens de directie van de Dikke van Dale.

Natuurlijk eisten in 2024 Oekraïne en Israël een hoofdrol op, zien we overal de polarisatie steeds verder de kop opsteken en wat dacht u van 1000 explosies in één jaar in Nederland, dat zijn er 3 per dag. Is het dan zo moeilijk om geen oorlog met elkaar te maken, is het zo moeilijk om beter met elkaar om te gaan. We zouden het haast denken: zijn wij zelf eigenlijk zoveel beter?

Als we een aantal afleveringen achter elkaar bekijken van de rijdende rechter vervliegt misschien wel onze hoop. De schaduw van een boom van de burens, een boomtak die over onze schutting hangt, een auto die telkens te dicht geparkeerd staat voor ons keukenraam, geluidsoverlast, recht van overpad, een druppelende dakgoot...

Het programma legt soms onze dagelijkse onverdraagzaamheid bloot. Misschien moeten we eens meer programma's maken over hoe we beter met elkaar kunnen omgaan.

Maar wat kunnen we zelf, wat willen we zelf, hoelang willen we het zelf nog zo?

Als er van binnen iets borrelt, waardoor er ruzie ontstaat, mag ik u dan als orthopedagoog vragen voortaan iets beter na te denken over: Is het dat waard?

Kan het ook anders?

Wat voelt de ander eigenlijk?

Begrijp ik dat gevoel van die ander wel goed?

Heb ik alternatieve acties in mijn gereedschapskist?

En zo ja, welke?

Welke actie leidt misschien tot een oplossing?

Ik spreek de hoop uit dat u hier over wilt nadenken en er mee aan de slag wilt gaan. Immers, veranderingen beginnen niet in de politiek, veranderingen beginnen bij onszelf.

Pakt u met mij die handschoenen op?

Trompettist Roel de Vries speelt nu voor ons:
Largo van Dvořák: Symphony N°9, "From The New World"

Overhandiging kransen

Hiermee is de herdenking tot een einde gekomen.

We gaan nu over tot een bijzondere ceremonie in het kader van herdenken in de gemeente Westerveld.

Zoals ieder jaar vinden ook vanavond om 20:00 uur de herdenkingen plaats in de vier grote dorpskernen Diever, Dwingeloo, Havelte en Vledder, en evenzo bij de Johannes Postkazerne in Havelte. Om 19:00 uur vindt de herdenking in Vledderveen plaats. Tijdens die plechtigheden wordt er namens het college gesproken en worden kransen gelegd.

Om de gezamenlijke start van de herdenkingen binnen de gemeente te markeren, is ervoor gekozen om die kransen hier te overhandigen aan de vertegenwoordigers van de organiserende comités. Op verzoek van onze vorige burgemeester Rikus Jager is dat twee jaar geleden voor het eerst gebeurd en ook nu zal onze huidige burgemeester die kransen uitreiken.

Zowel de 4 mei comités als het voltallige college van B&W zijn hierbij aanwezig om die eenheid te benadrukken.

Namens de stichting Veteranen Westerveld zullen Overste buiten dienst Eef-Jan Hertenberg en kapitein William Koning de kransen aangeven.

Allereerst wil ik graag de heer Homme Geertsma en mevrouw Anneke de Haas uitnodigen om namens het 4 mei comité de krans voor Diever in ontvangst te nemen.

Dan verzoek ik de dames Marjan Dekker en Helga Duiven namens de Stichting Dorps Activiteiten de krans voor Dwingeloo in ontvangst te nemen.

Graag verzoek ik de dames Gerry Spang en Jeanneke Wagemakers voor het 4 mei comité Havelte de krans in ontvangst te nemen.

Voor het comité 4 mei in Vledder nodig ik de heer Johan Roffelsen uit om de krans aan te nemen.

Ik verzoek Henk Koene en Bertha Gevers namens de dorpsgemeenschap Vledderveen de krans nu in ontvangst te nemen.

De laatste krans is voor de kazerne in Havelte. Die wordt door Overste buiten dienst Eef-Jan Hertenberg en kapitein William Koning van de stichting Veteranen Westerveld meegenomen.

Slotwoord door voorzitter

Hiermee zijn we aan het eind gekomen van de plechtigheden. Een mooi moment om het dameskoor Sarabande, trompettist Roel de Vries en mijn medebestuurleden te bedanken voor hun bijdragen. Het bestuur van de stichting 'Monument Doldersum' heeft uw bijdragen als erg waardevol ervaren.

Alle aanwezigen wil ik nog attenderen op de mogelijkheid voor vertrek rond het monument te lopen. U kunt eventueel een boodschap achterlaten in de postbus, die aan de zijkant van het monument is bevestigd.

Ik wens u wel thuis, ik dank u voor uw komst en ik hoop u volgend jaar weer te zien. Voor morgen een hele mooie Bevrijdingsdag toegewenst.